

СТРАЖИЛОВО

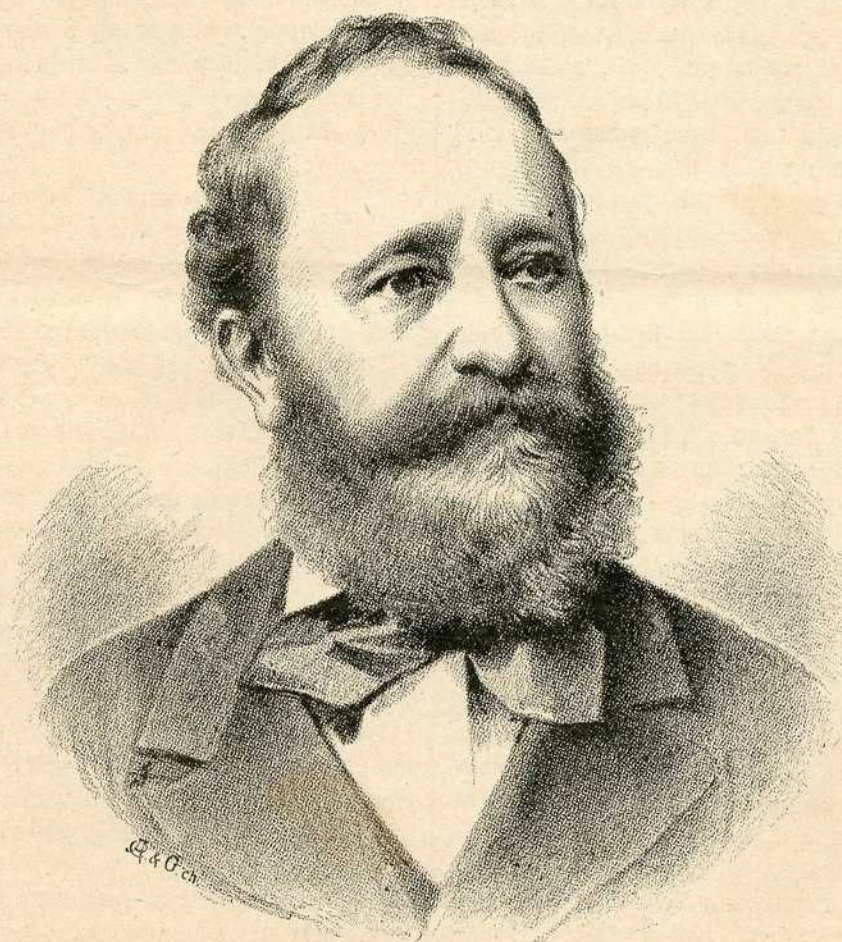
ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 23.

У НОВОМ САДУ 4. ЈУНИЈА 1887.

ГОД. III.

ЈАКОВ ИГЊАТОВИЋ,

КЊИЖЕВНИК СРПСКИ.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

ОЛГА.

ПРИПОВЕТКА ИЗ ЖИВОТА.

НАПИСАЛА МИЛЕВА СИМИЋА.

(Наставак.)

Благи боже, шта ли сам у тај мах па-
тила! Какве ли се мисли нису врзле по
мојој памети! У очајању сам кршила
руке. Призивала сам бога у помоћ и молила га,
да ми улије снаге за све, што сам имала да
поднесем, и да ме упуту, шта да чиним. Нај-
последње ми се учини, да би најбоље било, да одем
Ружићевима и да га потражим тамо, па да му
кажем све, што је требало. Та ја ћу га, миш-
љах, још наћи тамо. Лађа се креће тек пред
вече, сад је било још доста рано, а он је за-
цело још код Ружићевих, јер им је рекао, да
ће се код њих бавити све до свог поласка. Ни-
сам ишла, летила сам, док сам дошла до њи-
хових врата. Али ту застадох дуго, врло дуго.
И опет се у мени поче борити љубав и дево-
јачки понос. Застала сам, прислушкивала сам,
чула сам свирку и познала сам по томе, да је
он ту. Ваљало ми је само додирнути кваку те
би врата била отворена. И рука ми се у један
мах диже, али се и опет спусти. Гледала сам
кроз стаклена врата — у предсобљу није било
никог. Стојала сам тако још неко време, бо-
рећи се сама собом. У муци сам на хладном
окну од врата хладила своје зажарене образе.
Одједаред се са усана ми отрже гласно очајно
»не могу!« па као помамна одлетим опет у
своју собу.

»Шта ћу сад?« понављала сам једно за
другим. Знала сам, да су му његови наменули
девојку те тврдо наумили, да га њоме ожене,
јер је та девојка тобоже имала дванаест хиља-
да мираза, а што се њему није свидела, о томе
они нису хтели да воде рачуна. Годинама су
му о њој говорили и препоручивали му је. Ви-
дили су, да им он на све то никад није онако
одговарао, како би они хтели, али су они преко
свега тога прелазили, јер су по што по то хтели
да имају богату снаху. О свему том мислила
сам у тај мах, и страховала сам, да му и сада,
кад им стигне, не почну о њој говорити. Нисам
до душе сметнула с ума ни то, да им се он до
сад умео одупрети, али се сетих, да се много
што шта опет, што је он хтео, није збило зато,
што су они томе били противни. Па ако га сад
опет дочекају са својим старим жељама, а он
мене није разумео — о, једна мисао гонила је
другу, а ја никако да пронађем, шта бих могла

учинити а да угодим и срцу и поносу. Борећи
се тако нисам целу ноћ ока свела. А кад је
свануло, седох и написах му писмо овог са-
држаја:

*У души мојој непрестано одјекују оне ваше
речи, неће бити добро' па се бојим, да ме ни-
сте криво разумели. Кад се вратите па чујете
за узрок мог ћутања, уверена сам, да ми не
само нећете замерити, већ ћете ми дати за право.
До скоро срећна виђења!* Олга.

Иза тог писма била сам се мало примири-
ла, па и опет сам у великом нестрпљењу чека-
ла његов повратак. По доласку његовом видила
сам га први пут код нас, али смо мало гово-
рили, јер не могосмо бити сами. Зато је сутра
дан дошао само мени. Седио је крај мене, али
је прошло богме доста тренутака, док је про-
говорио:

»Олга, ја сам добио ваше писмо.«

Тада узме моју руку и стиште је грчевито. Ја
сам у тај мах престала мислити. Заборавила
сам на све, глава ми и нехотице клону на ње-
гово раме и ја прошаптах: »И ја вас љубим.«

Он се трже, ухвати се обема рукама за теме,
па викну очајно:

»Олга, Олга, зашто ми то нисте рекли онда,
кад сам пошао.«

Па онда клонувши дода испрекидано:

»Сад — сад је све доцкан — ја сам — «

У мени као да се крв следила. Укоченим
погледом гледала сам, како се мучи, да ми нешто
каже, али му реч застаје у грлу.

»Шта сте учинили?« питала сам а осећам,
да ми глас од страха дрхће.

Њему се отпустише руке, глава му клону
на груди, изгледао је као покајни грешник, коме
је прочитана смртна пресуда.

»Био сам код оне девојке. Сад знате, шта
сам учинио.«

Ја сам то чула, али шта је даље било, не
знам, јер мене поче остављати свест. Кад сам
дошла себи, држао ме је он на својим грудима
и обасипао ме пољупцима.

Једва се могах отети.

Немој ме гонити, да ти казујем, како ми је
било онда. Не могу о том да говорим, тешко
ми је.

Неко време смо обоје ћутали.

»Дакле ме нисте разумели,« започех ја нај-
 после. »Е па добро, нек буде и тако, можда
 нам је тако суђено,« а сав свој понос и ду-
 шевну снагу прикупих, да изгледам што мир-
 нија. А шта ме је тај мир стао, знам само ја.
 Погледам на Павла. Видила сам на њему, да
 је од мене нешто очекивао. Без сумње је хтео,
 да се пред њим покајем за свој пређашњи по-
 ступак, и надао се, да ћу га молити, да ми не
 замери. Али ја о свему томе не споменух ни-
 шта. Он је још неко време седио, па онда се
 диже и пружи ми руку.

»Ја сад морам ићи. Збогом, Олга!«

Глас му је дрхтао.

»Јелте, нас се двоје никад више нећемо
 овако видети?« изустим ја, а он ми не рече
 ништа, већ само тужно задрма главом. Око мене
 се све поче окретати. У крајњем очајању цикнем,
 он ми притрчи, рашири руке, ја му паднем на
 груди, и — наша се уста дотакоше.

»Па сад идите«, рекох, пошто сам опет по-
 чела мислити.

»Зар да идем, сад?« завапи он.

Станем се отимати од њега.

»Па кад тако мора бити.«

»Да, збиља, мора.«

Још ме једном стиште на груди, још једно
 збогом, и он оде.

А ја? Ја сам мучила две муке. Требало
 ми је савладати сав терет а при том владати
 се тако, да нико не опази, шта је било између
 нас, јер ја сам се, као што знаш, морала с
 њиме виђати, а што је било још најгоре, од-
 мах смо се сутра морали састати. Наумила сам,
 да се и пред њим покажем што јача, уздала
 сам се у своју снагу. Та ја сам се у јадима
 прилично извежбала! Само сам молила бога, да
 се бар први пут видимо без сведока. И та ми
 се жеља испунила.

Сутра дан замоли ме Ружићка, да јој до-
 песем нешто из библиотеке. Нисам била тамо
 ни неколико тренутака, кад Павле уђе. Осетила
 сам, да ми колена почеше клецати. Једва до-
 ђох до столице. Њему мора да је било жао,
 кад ме је такву видио, јер ми приђе па пружи
 ми обе руке рече:

»Олга, будите јаки, као увек.«

Из мог ока кану крупна суза, и то је био
 сав мој одговор.

Од тога дана водили смо бригу обоје, да
 се што ређе виђамо, а разговарали смо се само
 онда, кад је баш морало бити. Али тако није
 остало, јер смо се ми љубили.

Не могу ти сад много о том говорити, до-
 ста да смо се поново, мало по мало зближа-
 вали, док није опет наишло доба, у којем смо
 обоје били срећни. У току тог времена дознала
 сам од њега, да га његови с тога светују и
 гоне, да се ожени девојком, коју су му они
 наменули, што је иста била »добра партија«. Видила сам по њему, како му је било тешко,
 кад год је о томе говорио, јер ми је много
 што-шта пређутао, што сам ја које већ онда
 знала, а које касније дочекала: његови су били
 у малој новчаној неприлици, а изгледало им
 је сасвим природно, да их син и брат колико
 толико испомогне, а мислили су, да ће се он
 моћи задовољити са њиховом девојком као и они.
 Имали су можда на уму да се данас више та-
 кових бракова склопи него друкчијих, па што
 не би и он на тај начин био срећан.

Кад смо једном, разговарајући о нашој бу-
 дућности, дошли на ту тему, па му ја рекох,
 да мени никад неће бити криво, ако он усхте
 помагати родитеље своје или брата, одговорио
 ми је, да тај случај никад неће наићи, јер се
 никад није ни десно, а ја сам већ онда била
 уверена, да их је он све помагао, а особито
 брата. Да тога није било, он би, како је штед-
 љив, од своје заслуге морао био саставити леп
 капитал. То ја, као и сви, што су живили у
 његовој близини, знамо најбоље, јер знамо и
 шта је заслуживао и шта је трошио.

Да би те и о овом колико толико уверила,
 приповедићу ти само један случај.

Једном уђем у библиотеку па затекнем Па-
 вла, где пише неко писмо. Седио је за оним
 столом, где је обично седио Ружић. Кад сам
 ја почела читати, махну он писмо, диже се и
 седе крај мене. Реч по реч, па се нас двоје
 тако заговорисмо, да је он на своје писмо и
 заборавио. Тако нас је нашао и Ружић, који
 је дошао на по часа после мене. Видећи, да
 смо се ми задубили у занимљив разговор, махне
 нас и упути се свом столу, на којем је лежало
 Павлово започето писмо. Мислећи, да је ту ко
 што написао за њега, поче гласно читати од
 прилике овако:

»Драги брате! Шаљем ти за овај мах само
 сто форината, јер за сад више не могу —«

»А, та ово ти, Павле, пишеш Марку,« поче
 се Ружић извињавати, »а ја мишљах, то се
 тиче мене.«

Али међу тим је Павле већ скочио и своје
 започето писмо стрпао у џеп. На њему се ви-
 дило, да га је тај случај ужасно љутио, али

што би, би. Па тај брат, коме је он толико добра чинио, тај брат, који је некад сам љубио, те још како љубио, тај је брат њега гонио, да напусти девојку, коју Павле љуби, па да се богато ожени. Но на страну с тим! Он ми није ништа хтео признати, а на овај горе наведени случај мора да је заборавио. Разговарали смо се даље. Он је с почетка мислио, да брату о свему пише, али касније ме замолио, да причекам, јер ће он кроз неко време морати ићи кући, па ће са својима усмено о томе говорити. Ја сам и сама увидела, да ће то бити паметније, па сам чекала.

С почетка ми је било тешко, но касније сам се са свим умирила, јер се Павле према мени тако понашао, да је у мени нестало и најмање сумње. Ја сам била уверена, да ме он љуби, а знала сам, да се на њега могу ослонити, јер сам у њему гледала човека енергична, поштена, једном речи човека, којег краси све врлине. На неколико дана пре по што ће се кренути кући, рекла сам му, да ми, ако се узмора покорити вољи родитељској или, боље да речем, вољи братовљој, одмах јави, да ме не остави дуго у пади, па после да ме стигну јади. И он ми је обећао да ће ме послушати.

У очи тог дана, када ће се кренути кући, био је опет код мене. То вече је заједно са Ружићевима код нас и вечерао. Десило се некако, да смо нас двоје дуго били сами. Том приликом ми је рекао, да је с Ружићком много о мени разговарао. Казивао ми је, како ме је она њему најтоплије препоручивала, и како му је рекла, да би и њена најтоплија жеља била, да се ми узмемо. У опште целог тог вечера владао се према мени тако, да сам се ја надала најпотпунијој срећи.

Сутра дан изјутра дошао ми је опет. Када је при поласку видео сузе у мојим очима, привуче ми главу својим грудма.

»Олга, немојте плакати, мени је тако тешко, кад ви плачете,« рече милујући ми косу.

»Па чему се имам надати?« питала сам у последњем тренутку.

»Олга, не бојте се ничега. Будите са свим мирни, ја ћу учинити све, што буде требало да чиним.« То је рекао неким озбиљним свечаним тоном.

Још једно збогом, и ми се растадосмо. Мени је било тешко, што сам остала сама, али његове последње речи улише ми толико наде, да сам сваки дан чекала повољне гласе од њега.

Сутра дан по његовом одласку рече ми Ружићка, шта се с њим о мени разговарала, и поче ме испитивати, да ли је он мени што спомињао о томе, да ме љуби. Та своја испитивања понављала ја она често али јој све беше заман. Уз њу се придружише и сви моји но од мене нико није чуо ни речи.

»Ако је Павле вама спомињао што о својој љубави,« рече ми између осталог Ружићка, »онда вам могу рећи, да се имате најбољем надати, јер ја мислим, да је Павле човек.«

Уз те њене мисли придружио се и муж јој, па и моја ујна и ујак.

»Ако је он човек на свом месту« говорио је мој ујак, »узеће ону, коју воле, а неће се ограничити на вољу родитеља и брата, а ако је кукавица па се не узда у себе, да ће кадар бити себи и жени заслужити колико им је нужно, него буде тражио, да му жена накнади оно, што он није кадар, онда не треба ни да те је жао, јер он онда није човек за тебе.«

Мени су те њихове примедбе биле готово смешне. Боже мој, боже, и они су још могли мислити, да је било нужде, да ме тек они увере, да је он човек! Као да ја њега нисам знала. Та да су сумњали у њега, да су том сумњом хтели и мене плашити, неби ништа били успели. Та ја сам знала, да ме он љуби, а он ми је при поласку рекао, да »будем са свим мирна и да се не бојим ничега,« па зар да у његове речи сумњам? Не, ја нисам сумњала, јер он је у мојим очима био човек, а знао је цео мој живот, знао је, шта сам патила, шта сам све преметнула преко главе, па он, он, који ме је тако волео, тако поштовао, тако знао, он ме неће оставити.

У таквим мислима пролазио ми је дан за даном.

Што се низало више дана, ја сам била све мирнија. Та рекла сам му, ако се узморамо разићи, да ми јави одмах, па кад је тако дуго ћутао, надала сам се, да ће ми рећи повољне гласе, и да по томе хоће по свом повратку све сам да ми каже.

Једне ноћи сањала сам, да ме је љубио и плачући ме молио, да му нешто опростим. Бадава сам га молила, да ми рече, ишта. На моје руке капале су само његове сузе, а уста су му шапутала.

»Опростите ми, Олга, тако вам бога, опростите ми!«

(Наставиће се.)

В. М. Ј. О. В.

а зашто си твоје гусле
 Удесио тако,
 Те певају горки чемер,
 Судбину и пак'о?
 Гуде тужно о самоћи
 И друштву неверном,
 А спомињу зла по свету
 Црном и небелом.
 Без несреће и невоље
 Рашта сузе лити?
 У младости ведрој зашто
 Брижан старац бити?
 Твоју благу душу, ваљда,
 Тешка жалост пече,
 Што истина — и с њом правда —
 Кривуда, кад тече.
 Ил се љутиш на род људски,
 Што анђели нису
 И што стоје јоште тако
 Тигровима близу?
 Та остави ти Бајрона,
 Не слушај, шта каже;
 То су људи, што не знају
 Шта хоће, шта траже.
 Сваке ствари, са налицја,
 Друкчије се гледе;
 Злопоглеђа види свуда
 Саме црне беде.
 Свет изгледа сваком 'накав
 Како га ко слика;
 Оно срце себе цепа,
 Из ког јечи вика.

Та све твоје лепе песме
 Препуне су чувства,
 Ал замедљај неке мало,
 Горка су нам уста.
 Појезија твоја нек је
 — Ма била и туга —
 Као, после мутне буре,
 На ведрини дуга.
 Ако твоје нежно срце
 Дарне каква пакост,
 Осетиће оно већма,
 Где је права радост;
 Осетиће, да без буре
 Човек живи с чамом,
 Пренуће се и створиће
 Рај у себи самом.
 Ако те је оставила
 Драга, коју љубиш,
 То је само сан о срећи,
 А за сном што тужиш?
 Ако су ти светски јади
 Твоју душу смели,
 Скинџи црне наочари
 Па се сав свет бели.
 Свет је такав од како је,
 Нит ће бити друкчи':
 Природа је чудна мајка,
 Што и гује учи.
 Ако видиш српску пропаст
 Ти са свију страна,
 Штеди своје топле сузе,
 Биће горих дана.

Љ. П. Н.

АГИТАТОР.

РОМАН ИЗ СЛОВЕНАЧКОГА ЖИВОТА.

НАПИСАО ЈАНКО КРСНИК.

(Наставак.)

VI.

Неколико дана доцније показивало је становништво наше варошице сасвим друкчије лице. Сви се чудно променили. Дома и у крчми говори се само о избору, о кандидатима и о збору. Друштво се поделило по политичком уверењу. Који били пре пријатељи, сад се и не поздрављају, кад се сретну. Судац, порезни надзорник и пл. Руда и не иду у крчму, у које одлази Корен и бележник, а особито др. Храст. Господин Антун се радо дружи са суцем, а клони се Корена. К онима често одлази Меден. И каогод што се деле ови, тако и остали

грађани. Једини се адјункт држи „над странкама“, као што сам вели, те ноћу пије с бележником Копривцем, а јутром замера Медену и Антуну те дражи пл. Руду.

Непријатељство се изопштрава с дана у дан, а још нема ни кандидата; тога ће истаћи тек збор, што је сазвао за недељу после подне. Тај збор је изборни маневар, који је изумео Корен. Види, како су грађани млитави и неодлучни, те ће их ваљан говорник, као што је Храст, задобити за се и тим их чврстиће себи привући, него најжешћа агитација. Истакну ли противници Медена, овај, како је ни-

WWW.UNILIB
 УНИВЕРЗИТЕТСКА
 БИБЛИОТЕКА

какав говорник, мораће се и сам повући пред др. Храстом.

Тако рачуна Коренова странка, која се сама назива одлучно народном, па је тако сигурна, да ће победити, те и не приања много око тога, како ће довести на збор што више својих присталица, јер . . . „сви морају за нама“.

Противници пак, на челу им префригани господин Антун и већина чиновника, раде друкчије: наговарају и позивају грађане, да у што већем броју дођу на збор; а капелан не пропушта том приликом, да похвали спахију Медена, како ће он више учинити за варош, него одветник, коме је највише до парница и цџа. Успех је на њиховој страни толики, да је већ у очи збора пристала већина грађана уза спахију. Корен то не верује, већ чека, да се одржи збор.

Апотекара, који се још до сад није приволио ни једному царству, изабери за председника. Овај позове кандидате, да се јаве.

Први устане др. Храст, те у лепом говору изложи свој програм: *чување народне идеје у свим приликама, старање о широј словенској отаџбини и о узем изборном срезу*. А његове присташе плескају му бурно.

Меден, који је други устао, није био те среће. Изговори неколико обичних фраза. Но господин Антун не престаде клицати му: „Живио!“ и „Слава!“, па тек кад истаче Меден за гесло свог програма: *Све за веру!*

Корен сад види, да прети опасност његовој странци, те изиште реч, да стави на кандидата неколико питања. Хтео га осрамотити, јер зна, да Меден није у стању одговорити.

Капелан немирно гледа, али опрети се не може.

Корен интерпелише, какву замишља кандидат установу домовинске хипотекарне банке?

Одмах за њим стави бележник Копривац питање, шта ће радити кандидат у погледу коначног изравнања земљишног растеређења?

То су предмети, с којима се Меден у свем свом животу није бавио, па муцајући одговори, да ће се у тим питањима равнати по раду народне већине.

Тај одговор изазва повлађивање у његовој странци, а смех код противника. То је био знак за општу вику и подругивање, тако да мирнији људи одмах напустише збор, те и не дође до именовања правог кандидата.

Корен оста последњи са неколико својих једномишљеника на позорници. Сви весели, што им је пошло за руком да одбију први противнички нападај

Но виде, да ће им бити тежак положај, јер их је изненадила већина противне стране.

„Победићемо, морамо победити!“ виче ипак Корен. „Немарни смо били с агитацијом. Треба агитовати. Људи, господо, морамо одмах на дело. Где је доктор?“

„Отишао је“, рече бележник.

„Одрекао се!“ примети адјункт, а држи у руци чашу пива, па с неким весељем слуша и посматра, шта око њега бива.

Корен је зловољан.

„Па и Боле није дошао!“ настави Корен гласно.

„Тога и неће бити“, прихвати учитељ Скубе, који се такођер заклео на Храстову заставу.

„За што?“

„Јер га одговорио будући зет“.

Корен пребледи, но нико није то опазио.

„Који зет? Ми о том ништа не знамо“, упаде бележник.

„Та, говори се по вароши! Онај гиздави Руда одлази често на Дреново, и људи мисле, као да не иде бадава Приповеда се, да се већ верио“.

„Бапске беспослице!“ рече Копривац, а љути се, што није Боле дошао.

„Могуће; но свакако је чудновато, да није он дошао“, одврати учитељ.

„Ваљда је отпутовао на неколико дана“, рече Корен, а и сам то не верује. „Господо, сад треба да се организујемо. Ако вам је по вољи, састаћемо се вечерас и договорити, шта ваља радити. Доста нас је, ако смо енергични; доста, да распршимо противнике. Збора не ће више бити, па зато треба радити и агитовати из петиних жила. Средишни одбор истаће Медена, то је као свето: за то ће се већ побринути господин Антун. Али ми се не предајмо — никада. Не, ми не требамо оних, који се боре за свој трбух, не требамо половњака! Наш је кандидат одлучно народни др. Храст.“ Корен стао посред друштва, маше шеширом, те говори страсно и брзо.

„Живио Храст!“ повичу остали.

Закључе, да се вечерас састану. И конципијенат оде.

Пође кући, но се предомисли и крене изван вароши.

„А шта? Да одем на Дреново? Разлога имам довољно — изборни избор и — та, више пута су ме позивали. Можда ћу већ једном чути истину о Руди — и о њој?“

Одлучи се и зави на стазу, што води преким путем преко шуме к Болетову дворцу.

VII.

Руда није био на збору бирача. Знао је већ унапред, да ће тамо бити довољно присталица оне странке, уз коју је он, па да ће без њега свршити. Осим

тога чинило му се, да није наметно сувише се истичати, јер се не тиче у првом реду његове личности. Но и то му није толико сметало, да бар дође на збор, да није имао још један, и то најважнији узрок. Знао је, да ће вечерас женске на Дренову бити саме код куће. Поседник је још јутрос отпутовао због важних послова; а Храст и Меден, који у доколици посећују са својим женама Болетове, данас су на збору; други ко ретко и одлази на Дреново, а особито по овако променљивом пролетњем времену.

Конципишта оде с неком цели. После оне забаве код Меденових занемарио је Болетове те похађао у доколици ближи дворца, у којем краљује Елза. Гони га тамо његова гордост, јер уобразио, да љупкост, којом га дочекује Меденовица, није већ обична, већ да је ради његове личности. И у таквим ириликама — ко зна, да ли га није изазвала и сама та кокетна жена? — усуди се и пође корак даље са својом ватреном изјавом, да без ње не може живити. Но послужи га лоша срећа. Елза му се у брк одсмеја и само изненадни долазак Меденов избави конципишту из неповољног положаја. Али виде, — нек говоре о Елзи шта хоће, — да није он позван, да игра већу улогу с њом или поред ње. И без по муке, — што могу само бестидници његове багре, — заборава претрпљени пораз. Сад се сетио Болетове Милице па одлази често на Дреново. Онда га дочекују радосно и гостољубно, као сваког познаника. Да није више него само познаник, то није могао себи поред најбоље воље уображавати; али тај млади човек тежи даље. Меденовима га гони гордост, а Болетовима још и прљава мисао, да ће бити Милица богата невеста. Нежност милог девојчета пак пробудила је у њему и друге осећаје — осећаје љубави. Честе посете на Дренову и његово достојанствено понашање, кад је реч о Болетовима, изазвало је много клепетање по варошници. И тако лахковерни варошани почеше држати њега за Миличина вереника, и ако у ужим круговима није нико о томе ни речи знао. Конципишти често долазе до ушију ти говори; и не смемо тврдити, да га вређају.

Данас иде на Дреново с надом, да ће му се можда пружити прилика на само са девојком, те ће јој открити своју љубав; о успеху не сумња. Та, Милица је с њим увек тако љубазна а што није досад одговорила на његове увијене изјаве, одбија јој на неискуство и девојачки стид.

Нашао је госпођу и кћерку у башти и обе га поздравиле радосно.

„Данас нема никога к нама!“ примети госпа.

„Свему је томе крив тај збор!“

„А ви? Ви нисте хтели суделовати?“ придода Милица смешећи се.

„Не, не! То није за нас владине људе. Ми смо над странкама, и тек кад устреба, ступамо у бојне редове“.

„А кад треба?“ запита девојка с малицијозним нагласком.

„Но, па кад усхте влада!“ одговори конципишта најивно.

„Дакле, кад вам одозго заповеде? Сирота владина господа!“

Милица прсну у смеј.

„Госпоћице, ви сте данас здраво расположени!“

„Само с тога, што се не бавим политиком. Нешто ме ипак занима. Штета, да нисте били на збору, но...“

„Но, онда не бих могао бити ту, и ви не би имали толико забаве, колико је имате! Није ли тако?“

„Видите, господине Руда,“ рече Болетовица, „говорили смо много о данашњем збору, и о својим познаницима кандидатима, па смо врло радознале, како ће испасти данашњи збор. Ко ће победити, ко пасти?“

„Желите ли, милостива госпођо, ја ћу се одмах вратити у варош и до вече донети вам подробен извештај!“

„Никако! Нисам тако мислила. Сазнаћемо све, ако не вечерас, а оно сутра у јутро. Сад остајете код нас!“

„Ту морате остати! Приповедајте нам друге новости из вароши!“ нашали се Милица.

„То нисам у стању! И прва и последња реч тиче се избора! Све је друго престало.“

„Нисте ли били пре неколико дана у граду?“ запита госпа.

„Јесам! Но и у граду се променио друштвени живот. Најпријатније је сад на селу!“

„Јесте ли се већ навикли у Борју?“ запита Милица.

„Како не бих! Па, кад имамо још тако љубазне суседе!“

„Које радо и занемарујемо...!“

„То не смете казати; но у осталом, ако сам погрешно...“

„Оно вам се опрашта, кад жртвујете и занемарујете своје држављанске дужности, само да нас забавите.“

„Милице, ти си опака!“ примети мати, а њој је млади човек у вољи

„Та, зна мене господин конципишта, а и он сам вели, да му се мили кадгод и мало пецкања.“

„Јер се онда увек сетим познате пословице!“

„Које?“ запита девојка нагло.

„Обично се пријатељи пецкају!“ одврати он поклонив се афектујући.

„Пазите, да се не преварите!“ отшали му Милица.

Одмах се затим и уозбиљила.

Време им текло у пријатном разговору; а како је топло, нареди Болетовица, да се постави сто у башти.

После мале ужине оде Милица с конципистом, да се прођу поред рибњака. Рибњак је у малој долини за баштом, а са три га стране порубила букова шума, огледајући своје зеленило у мирној води.

„Знате ли веслати?“ запита она свог пратиоца указујући на чамац поред обале.

„Знам! То је лепо! Чамац сте ваљда скоро начинили?“

„Молила сам оца тако дуго, док ми је купио чамац. И ја веслам помало.“

Седну једно спроћу другога у чун, а Руда га одби нагло од обале. Рибњак мален, али по среди тако дубок, да се и кроз тако бистру воду не види дно. Поред обале праћакају се штуке, а главати шарани пливају лепо површином. Букве уз обалу позлатили вечерњи сунчани зраци, а тамо у башти на врх тополе звижди кос своју мелодичну песму, да се разлеже долином.

„Како је лепо вечерас!“ шану девојка у пола гласа, па упрла поглед на тицу. А тица непрестано извија своју песму на врх тополе.

„Лепо је, красно!“ понови конциписта; но њему није баш много до те лепоте, до сунчаних зрака и птичије песме; њега обузима мисао, да је можда близу прилика, кад ће моћи открити девојци своје осећаје — своју љубав.

„Сад ил никад!“ помисли, па се узео храбрити.

Чун ушао у полутамни присенак гранатих букава, што се пружиле далеко над водом. Обала обрасла честом, а између грмова вијуга се етаза и води преким путем из Борја на Дрепово, но њом се слабо ко служи.

Милица је све једнако занесена вечерњом лепотом, па ћути и гледа преда се. Конциписта пребацио весло преко чуна, пустио чун, да га љуља и носи благи поветарац.

Нашао се у запари, јер не зна, како би отпочео разговор и изишао с бојом на среду.

„Шта да околишим?“ помисли у један мах и одмах, као оно пливач, који мора да скочи у воду са високе обале, наже се тренутном храброшћу према њој и шапну, што може љубазније: „Госпођице Милице!“

Девојка се трже и погледа га зачуђено.

„Госпођице Милице!“ понови конциписта одважније, јер што се више смрква, то више расти и његова храброст.

Девојку напротив обузе неки немир.

„Шта желите?“ запита она нагло. „Зар не ћете више да веслате?“

„Веслаћу — одмах! Но пре ми дозволите једну реч, и, госпођице, — не ћете се на ме љутити...“

„Да се љутим? Зашто?“ одговори она; а немир узе да је све више подузима; па у неприлици оборила очи и кида ружу, што је са собом понела.

Обоје тако занесени, да и не чују кораке на стази за дбуњем. Човек пак, што долажаше, приметио их одмах и стао за буково дебло, једва неколико метара далеко од оно двоје.

То је Корен.

„Дакле, ту су! Сами се возају по сумраку. Лудо, чему ти дође?“ то му беше прва мисао. Не ће да им се јави, јер ни по коју цену не би учинио Рудите радости. „Сад ће одвеслати на противну страну, а ја идем у дворац. Може бити, да ћу имати вечерас прилику и дужност, да — честитам,“ рече у себи јетко и приљуби се већма уз букву. И баш мора чути њихов разговор. Чамац се не миче с места.

„Јер хтео бих вам нешто рећи! Госпођице Милице, већ одавна тражим прилике, да вам откријем своје срце — Милице, ја вас љубим!“

Хтеде да је ухвати за руку.

Девојка се подиже нагло, тако, да се лаки чамац силно заљуља. Цикну и седе поново на своје место. Тамна румен обли јој образе, те дишући тешко хоће да говори, али не може.

„Госпођице, јесам ли вас увредио?“ запита конциписта потмулим гласом. Није ни сањао, да ће девојке одбити његову понуду.

„Терајте к обали!“ рече она осорно, да се Руда скоро уплаши тог гласа, какав и не претпостављаше у младе неискусне девојке. Тај га отпор раздражи.

„Не ћу пре, док не сазнам, да ли ћу огићи одавде као најсретнији или као најнесретнији човек,“ одговори он страшно.

„О мој Боже!“ кличе она, а сузе јој ударише па очи. Сад се збиља поплаши конциписта.

„Не, не, госпођице! Ви ме плашите! Усрећите ме само једном речи,“ продужи он, ухвати је за руку, и узе јој руку љубити. „Смем ли се надати, да ћете ме — саслушати?“

„Не!“ одби она кратко, али оштро и истрже руку из његових руку.

Међутим чун, љуљајући се, примаче се обали и брком удари о букву, за којом стоји Корен, а дрхће по целом телу од радости и жеље, да ускочи у чун и ухвати Руду за гушу.

Сад се већ није могао уздржати.

Док оком трену, ухватио се леваком за чврсту

грану, што се наднела далеко над водом, па се отисну и стаде десном ногом у чун.

„Госпођице Милице, дајте ми руку!“ рече, а глас му дрхташе од узбуђења; „Ту сте сигурни, скочите на обалу!“

Не да се описати, како је утицала на ово двоје његова изненадна појава. Милица се окрену, ускликну гласно и престашено, па кад познаде Корена, пружи му руку. Но тако је не може изнети; него је обухвати нагло око паса, отисну се крешко и искочи с њом на обалу. Чун са конципистом, који није могао, које од љутине и изненађења које од страха, ни речце да проговори, отисну се од Коренова скока скоро на пола рибњака.

Сав тај трагикомични приказ зби се у трен ока.

„О, хвала, хвала вам!“ рече Милица дрхћући.

„Дозволите, да вас отпратим до дворца! Господин ће Руда већ доћи за нама!“

„Да му се није што десило?“ запитала девојка нагло, „чамац се не види, по рибњаку све тихо.“

„Ено га тамо весла, — гледајте!“

И збиља конциписта се примакао противној обали, те искочио и дошао им у сусрет. Био је јако љутит.

„Лепо, господине Корене, ви сте нас уходили и

прислушкивали!“ сикну Руда кроз зубе. Не може да влада собом.

„Сами знате, да говорите неистину!“ одврати Корен. „Случај ме нанео — на срећу госпођичину.“ Конциписта се мало утиша.

„Ха-ха, па шта мислите? И ви — ви, госпођице?“ У то се зачу из баште глас госпође Болетове, где зове кћерку.

„Хоћете ли к нама? запитала Милица Корена.

„Идем, ако дозвољавате!“

Девојче се пожурити даље песковитом стазом.

Корен се окренуо Руди.

„Ако желите што од мене,“ шапу му, „а ви ме овде причекајте, — можемо се и доцније врати. Замоћићу вам који пут главу у воду, да се мало охлади.“

Конциписта не рече ни беле. Сетио се, да му је остао у чуну шешир те оде нагло по њ.

Дошав натраг види, да не сме, а и не може отићи, а да се не опрости са госпођом Болетовом.

Оде, дакле, заједно с њима у двор. И ако је одмах видио, да Болетовица ништа не зна о оном, што се збило, и да се Корен и Милица тако држе, као да се није ништа ни десило, — ипак се наскоро опрости и отиде. Није хтео да иде кући у друштву с Кореном.

(Наставиће се.)

ГОЛУБУ.

(АНАКРЕОН.)

д куда тако, мој голубе,
И ком ли хиташ крају?
Па чим си намазоа крила
Те мирис расипају?
Какве те жеље прате
У земље непознате?
— „Ако га знадеш, Анакреон,
Он је, што шиље мене;
А куда? Оној лепојкици,
За којом песник вене.
Мене је песник од Венере
Стек'о за песму неку,
Па сад му постах гласоноша:
Прелећем брдо, реку.
И сад о врату носим писмо,
Где песник драгој пише,
Па то док предам, рекао је,
Не морам служит' више.
Не морам... Но ја нећу ићи

Од њега, ма ме слао;
Куд бих? Зар би ми шумски живот
Што овде имам — дао?
Да тражим зар по пољу, гори,
Бубе и тврдо воће?
Кад овде имам мека хлеба
И што ми срце хоће;
Кад имам овде рујна вина,
Што срцу даје жара,
А пијем га с Анакреонтом
Из истог пехара.
А кад ми госа спати легне,
Ја с' наместим на лири
Па хладим госу крилима, док
И мене сан умири.
Па тако... Али јао мене!
Та драга писмо чека...
А ја, у место да се журим,
Брбљам к'о врана нека.“

Б. Брачић.

О КНЕЗУ ЛАЗАРУ.

РАСПРАВЉА И РУВАРАЦ.

(Наставак.)

Не може ми се на ино, већ морам и ја поновити оне речи Ђурђа Балшића, четворовласника: „и ако тво кзде царь господињь Срблѣиѣ и влцтеломь и землѣи српскоѣ?“ Поновити их морам и запитати: ко ће од оне тројице надјачати другу двојицу, ко ће бити српски цар и хоће ли ко постати српски цар? Но ни један од поменути тројице неће постати цар, неће бити више српскога цара, биће и у тој земљи српској — неће дуго проћи, па ће и та земља познати цара, и тај цар зваће се просто цар а биће *турски цар!*

Шта наопако! Зар кнез Лазар није постао, није био признани и венчани цар српски? Зар „српски цар Лазар, земље господар“ није био прави, царским венцем овенчани цар?

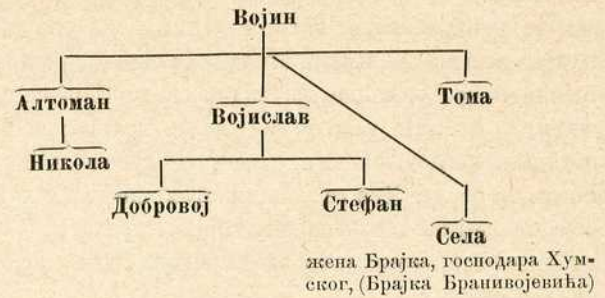
Стрпите се, почекајте малко, ужаснута господо српска; та то је само онако унапред и као пророчким гласом речено, и како је у ствари било, и да ли ће се или се неће испунити то пророчанство, то ће казати повесница. За сада имамо ми других невоља и брига и не можемо још мислити на царство; и докле год поменути тројица стоје на биљези и под „всеоружјем“, не можете ни мислити или сновати о царству. Најпре морају та тројица међу собом раскретити и двојице од те тројице мора најпре нестати, да узмогне трећи сретни метнути круну на главу. За сада имамо ми посла с *кнезом* Лазарем, са *жуџаном* Николом и са господином Ђурђем Балшићем, којег папа такођер *жуџаном* Зетским назива.

Најпре је дошло до сукоба, ратног и крвавог сукоба између жупана Николе и кнеза Лазара.

Да прегледимо најпре изворе наше, из којих ћемо црпети податке за повест овог III-ег одсека у животу кнеза Лазара (од г. 1372.—1380.).

У „*жигијама*“ нема ништа за тај одсек, а кад критички проучиш свеколике *летописе* српске, наћићеш, да у њима пише, да „*въ лето 6880—1372.* прими начелство или *првѣ скутро србьско кнезь Лазарь и вьсть господињь Срблѣиѣ,*“ а „*въ лето 6882—1374.* расипа или разби *кнезь Лазарь Николоу жуџана (од Оуџица) и ослепи њго.*“ А ко је био тај Никола жупан и кога је рода био?

Родословну таблицу Николе Алтомановића, жупана Ужичкога (Albero della genealogia di Nikolo Altomanno, Conte di Usciz) изложио је Орбин на стр. 280. овако:

а повест о њима на стр. 281.—284.

У списима дубровачке архиве спомиње се уз Војина и брат његов „Crevatius“ (Mon. Rag. II. 317. ad an. 1325.), који последњи може бити да је *Цреи*, којег и Орбин помиње, а не *Крваш*, као што се г. Флорински домишљао.

Исто се тако спомињу у тим списима и синови Војинови или Војиновићи: *Алтоман* (10. Окт. 1347.: Altoman(us) filius quondam Voyni, — а под 17. Окт. исте године би закључено, да се позајми жупану Алтоману галија дубровачка occasione eundi cum ea ad suas nuptias, et hoc ob reverentiam literarum domini imperatoris et amore ipsius Altomanni „но да му не могу позајмити новаца од оне своте, коју су дужни Дубровчани положити цару о Ускреу сваке године (Mon. Rag. I. 279. и 280.) — и *Војислав* (Woyslavus de Voino — од 20. Фебр. 1358. и даље (Mon. Rag. II. 208.—279.); но о трећем Војиновом сину Томи, којег Орбин помиње, нема у тим списима а ни помена, и ја мислим, да га није ни било, већ да је Орбин из Al Toman-а истерао и Алтомана и Тому.

Ни о кћери Војиновој Сели, удатој за Брајку Бранивојевића (Braico, figlio di Branivoj), — о којим Бранивојевићима је Prof. Giuseppe Gelcich у књизи „Dello Sviluppo Civile di Ragusa considerato ne' suoi monumenti istorici ed artistici.“ Ragusa 1884. приопштио „ex Libr. Consilior. 1325. 10. Ag. e 15. Marzo 1326. Cons. Rog. et XL.“ неке нове податке на стр. 34. и 35. — не знам ништа казати.

Барлетије је старији од Орбина, који се и на њ каткад позива.

У спису о освојењу Скадра г.1479. споменувши цара Стефана, сина Уроша слепог и јединца му Уроша, вели за овог: „Hic (Urosius) vitam silentio pertransit, cujus proceres imperium inter se partiti sunt. Nam inferior Mysia comiti Lazaro obtigit, superior autem Nicolao Xuppiano, nova vero Roma (или Романија) tribus fratribus obvenit: Vucascino, qui etiam

regium nomen adeptus est, Andreae et Goico, etc.“

По Барлетију дакле при подели царевине допала је кнезу Лазару доња, а Николи жупану горња Мизија (Мезија), Романија пак тројици браће: Вукашину краљу, Андрији и Гојку. Из тога се види, да Барлетије већ није знао, шта су Римљани под доњом, шта под горњом Мезијом разумевали, но је употребио те римске називе, да означи *српске земље*, које је поделио на доње крајеве (*inferior Mysia*) и *горње крајеве* (Ужице, Рудник, Сенице и даље), где је Никола жупан господарио — (*superior Mysia*) а све несрпске земље: Македонију, Албанију, Тесалију, назвао је Романијом. Талијанац Бонфин, угарски Ливије на концу XV. века, пише: „*In superiore Mysia Bosna est et Rascia, a tergo Servia; in inferiore Mysia Bulgaria continetur.*“

Приведеном из Барлетија месту одговара оно место у мемоарима онога арбанашког господина, које гласи: Stefano, genero Urosio secundo, il quale manco senza heredi; onde le principali suoi se divesero l' Imperio suo. Al Conte Lazaro pervenne la *inferior Servia*, e la *superior Servia* ovvero Bulgaria a Nicolo Suppano, e tutta la nova Roma alli tre fratelli, videlicet Volcasino, che nome regio teneva, Andrea et Coico etc. (Hopf, Chroniques Greco-Romaines p. 305.).

Но на стр. 309. каже исти писац наопако: il Conte Lazaro prese la superiore Servia, Nicolo Zupani l' *inferior Servia alias Bulgaria* — а опет на стр. 311.: et Helena, ch'ebbe Lazaro, che fu poi Despoto del 1350. del *inferior Servia detta Bulgaria*. Исто тако и на стр. 270.

Арбанасин не зна дакле за две Мизије, већ за две Србије „*le due Servie*“ (стр. 305. и 309.), горњу Србију и доњу Србију или Бугарску, и на једном месту даје кнезу Лазару доњу Србију а горњу или Бугарску Николи жупану; али на друга три места пушта кнезу Лазару доњу Србију названу „*Bulgaria*“, *detta* или *dicta Bulgaria*, остављајући наравно горњу Србију Николи жупану. Њему је дакле у опште Мизија—Србија и дели је на горњу или праву Србију и доњу или Бугарску и у ту доњу Србију или праву Бугарску ставља нашег кнеза Лазара а горњој даје за господара Николу жупана. И на тога сметењака а наиме на оно његово сметено „*inferior Servia detta — dicta — Bulgaria*“ позивају се неки наши сметењаци још и данас, да докажу само, да је осим наше српске земље било још неке *доње Србије* тамо негде у Македонији, коју исти Арбанас с Тракијом, Епиром и Пелопонесом ставља у „Романију“.

Но да би ублажио колико толико г. Панту, свраћам пажњу његову на оно место старог хрватског летописца, где се каже: „Amurat, car turski, pasa u greciu i galipole — i poplini kraljevstvo od *Servie nižne*, ka se zove bulgarija, i ono od macidonie i od

Servie višne“ (Arkiv IV. Letopis II. стр. 43.; ср. стр. 63. и у Хопфу стр. 336.) Но шта је са оним Николом жупаном, којег Лаоник на два места помиње, али га чак у Трикалу и Костур, односно у Костур и Охрид шаље. Aber warum, oder wozu in die Ferne schweifen! Да не буде тај Лаоников жупан Никола овај наш Никола жупан, син Алтоманов, синовац Војислављев а унук старог Војина, „мила зета од Србије краља“; и којег Николу жупана Лаоник на оба места уз Вука Бранковића, зета кнеза Лазара, спомиње? Да није и ту Лаоник начуо нешто о сукобу између Николе жупана с једне и кнеза Лазара и Вука Бранковића с друге стране, а незнајући тачно, где су управ биле државе тих такмаца, погрешно преместио жупана Николу међу Цинцаре и љуте Арбанасе, међу којима му није било ни места ни станка као правом и чистом Србину.

У повељи једној од 21. Августа 1362. (в. Mon. Serb. 169.) назива цар Урош кнеза Војислава, стрица Николина, *братом царства му*. Зашто и по чему? Г. Панта одговарајући на то питање каже, да га цар Урош зато зове братом, што се цар Урош раставио са првом својом женом Влахињом и узео за жену Јелисавету, *сестру* кнеза Војислава и кћер старог Војина.

Но како то осим г. Панте нико други не каже, то ја волим веровати старцу Милији, који и пева и каже, да су Војиновићи или синови старог Војина били нећаци цару Степану или да је цар Степан био ујак Војиновићима, т. ј. да је једна од кћери Уроша III. (Дечанског краља) а сестра цара Степана била за Војином, о ком Дифрен по Орбину на стр. 135. пише: *Voinus, comes Uscizensis, tanta apud Urosium caccum, Serviae regem, auctoritate valuit, ut non solum Chelmensis modo Comitatus, Ragusiensi agro undique contermini praefecturam, sed et dominium ab eo in solidum obtinuerit.*“

Знамо, да се једна кћи Уроша III. удала у Хрватску у кућу Шубићеву и да је била за Младеном III., кнезом Клишким и Скрадинским, који је умро 1348. г. и за собом оставио нејаког сина Младена IV., и да се та кнегиња Клишка, сестра цара Степана, звала Јелка, Јелена, Јелача. Рекао сам нагађајући, да је друга сестра Душанова, може бити Теодора, дала руку Дејану, потоњем севастократору и деспоту. И за те обе кћери Дечанског краља Јелачу и Теодору знамо из родословних слика по манастирима и из родослова, састављених по тим сликама. За трећу кћер краља Дечанског не знају ни једни ни други, но покрај свега тога могао је Урош III. имати старију и од Јелаче и од Теодоре кћер, јер старац Милија знао је ваљда, а и певац краља Дечанског знао је ваљда, зашто старог Војина зове

„милим зетом од Србије краља“ а синове Војинове сестричићима или нећацима цара Степана. По том су цар Урош и кнез Војислав били међу собом братучеди и с тога цар Урош назива у поменутој напред повељи кнеза Војислава, као брата свога од тетке, братом царства му.

Но о Војиславу Војновићу, стрицу Николе жупана, доста, а ко жели што више знати о њему, нека чита већ толико пута поменуту расправу г. Конст. Јиречка. О Николином пак оцу Алтоману знамо само, да се г. 1347. женио и да су му Дубровчани дали брод, да доведе младу; но ко је и откуда је та млада и да ли му је она прва љуба била и Николу потоњег жупана родила и докле је живио и како се скончао Алтоман? — то ја ништа не знам а тешко да ће вам данас и други ко умети на та питања одговорити. И кад тако стоји ствар са знањем нашим, онда је дабогме лако г. Драгашевићу, а уз г. Драгашевића и г. Панти, домишљати се и нагађати, да је Алтоман Војиновић онај други барон српски, којег је кнез Лазар с помоћу угарском г. 1358. потукао и убио.

Чим је Никола жупан са својом баштином и земљом, коју је од оца наследио, анектирао око 1366/7. земље или државу стрица свога, кнеза Војислава, стао је одмах као власник земаља, што су около Дубровника, захтевати од Дубровчана српски доходак (трибут), и кад му тај Дубровчани ускратили, почео их је кињити, ратовати с њима, пљачкати котаре Дубровачке, и мучити засужњене трговце, не слушајући ни цара Уроша и његових порука, да их на миру остави, нити се плашећи од краља Угарскога, кому су Дубровчани с молбама за помоћ припадали и за ту се и на угарског палатина, и на босанског бана Твртка и на хрватског бана Николу Сеча обраћали.

Никола жупан бејаше млад-луд, охол и поносан могућник („Questo Nicolo essendo giovane era gran valenthuomo, e teneva questa provincia di Chelmo, che il suo zio (стриц Војислав), di cui il dominio s'estendeva dalla marina di Rausa fino a Usiciz, occupo ancor le sue terre et acquisto alcune altre parti in fine le termini di Sriamo et dominava sino alli confini della Bosna alla Drina“ — вели Орбин) лепо се пазио с Николом Горјанским, мачванским баном а својим суседом (г. 1371.), али помажући одметнику босанског бана Твртка, жупану Санку, оцу Санковића Бељака и Радича, и тражећи зајевнице са кнезом Лазаром, напоследку је свима догрдио био. На стр. 283. приповеда Орбин, како је Никола покушао, да на превари убије кнеза Лазара, а на стр. 284., како је кнез Лазар послао свог човека угарском краљу Лаушу ради помоћи против Николе, обећа-

вајући краљу платити 10.000 сребрних динара (dieci milla lire d' argenti) и да ће му бити вазда послушан и веран клетвеник. Удруживши се још и с Твртком, баном босанским, пође с њим и са Николом Горјанским, мачванским баном, кога је краљ угарски са 1000 бојнокопљаника (mille lanze) у помоћ послао, у бој против Николе жупана, који видећи, да таквој сили не може одолети, стане узмицати и напоследку „entro nel suo Castello di Usiz,“ где буде опкољен и ухваћен и предан сестрићу Лазареву, Стефану Мусићу, да га чува, који му са знањем кнеза Лазара даде очи ископати и турнути у манастир, откуд Никола умакне и склони се у Зету к Балшићима, где после Октобра г. 1375. (тада је још био у животу) оконча живот свој. То Николино расуло догодило се 1374. Никола је још прије тога уступио приморске земље: Драчевичу, Конавље и Требиње Ђурђу Балшићу, којима је овај од 1373.—1376. владао и „српски доходак“ од Дубровчана примао.

Од земаља свладаног Николе жупана припадне кнезу Лазару Руднички и Ужички крај, а Подриње и све, што је Никола од Лима до Хума и у Хуму држао, заузме босански бан Твртко, који око г. 1376. отме од Ђурђа Балшића и поменуте, од Николе му уступљене земље „въ љто 1374. кнез Лазар расипа (разби) Николу жупана и ослепи њего.“

Једнога је дакле од оне тројице г. 1374. нестало, те оста само велики господин Ђурађ Балшић и кнез Лазар; но на место расутог Николе жупана ступа још млади бан босански Твртко, који је добар део српских земаља захватио био.

Кнез Лазар ојачао је присвојивши поменуте крајеве од Николине државе, ојачао је, али је за дану му помоћ остао везан као клетвеник краљу угарскоме Лаушу I-вом.

Опростивши се жупана Николе дануо је мало кнез Лазар душом те се стао уређивати у својој раширеној држави.

И шта му је сад била прва брига и први посао?

„Беше оубо сенов (Лазару) прькоме оупражиение, иже не весемь тьчно, црьковьнаго мира и оупрошениа. Прьжде мьно нко оть дьни цара Стефана Доушана рекомьго, и съборниіе црькве срьскаіа отцънисе и къ хоуждьшомоу погроуажаше се іакоже многашти оть малыхъ искрь великь огньь возгорьваіет се. — Видь бо (Лазар) юже растрьгивниіе и вьшть іелико пенхунителноу и велики моудрьць онь — вьштраеть се посредь самь, іелика ноужда іеже бьше прноумьслити не небрже ни о іедини и абне оупрош сестрь обоньхъ дроути севь быти многа оубже крьмена раздоушениіе плавьвшихъ дроуць оть дроуциіе. Уьто сего величаниіеіе къ владавьшихъ на земли или уьто Богоу оугодьшиіе?“ Тако пише у животу сина Лазарева

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

деспота Стефана (Гл. XLII. 258. и 259.) Константин философ, родом Бугарин, доста философски и бугарски т. ј. мало заплетено, о том првом подвигу кнеза Лазара. Много простије и јасније пише о том непознати писац житија другог српског патријарха Саве IV., које житије и не садржи друго, но само

повест о том, како је, кад и због чега је одлучен цар и патријарх српски и његови архијереји васељенским патријархом Калистом, и ко се трудио и с каквим успехом, да се скине бачена анатема те да се измири српска црква са васељенском патријаршијом у Цариграду. (Наставиће се.)

ЖЕНСКИ КАРАКТЕРИ У ПОЈЕЗИЈИ ЛАЗЕ КОСТИЋА.

ОД МИЛАНА САВИЋА.

Српски је народ свугде и свагда уступио одлично место и жени и девојци. Погледајмо наше најлепше умотворине, народне песме, па ћемо се уверити, како баш народ дубоко цени сјајне способности и врлине својих жена и девојака, како не може доста да их истакне и ловориком да увенча. Али народ уме тако исто да осуди и да прокуне заблуделу жену, која са обести или са страшног порока удари странпутицом. Народ је у таквим приликама и добар психолог и праведан судица, тим пре, што говори о личностима и о предметима, који му леже ван непосредног домаћаја, у далекој прошлости, коју може искитити, како му се хоће.

Ни једну женску врлину пак није народ тако уздигао и тако идеалисао, као материну љубав. Ту нема довољно речи, којима би све могао исказати, што мисли и што осећа о тој светој врлини. Гусле му онда најнежније гуде, слог му тече нечујно, срце му се шири а суза благодарности кваси му око — у том је тренутку провејан најчистијим осећањем: материнском светињом.

За тим предаје народ венац сестриној љубави. И онда је нежан, и онда је благодаран; али кроз та питома осећања чује се и јуначки усклик, очајни врисак, потмуо уздах... ти видиш поред љубави и одажности још и пожртвовање. Та сестра је млађа, она може и делом показати што осећа, док остарелој мајци не остаје друго, до тиха реч или немо очајање.

Са свим друкче приказује народ љубу. Та му већ није на тако идеалној висини као мати и сестра. Да ли је узрок томе и телесни одношај из међу мужа и жене, док је из међу матере и сина, брата и сестре чисто душеван? Наш народ је у томе узвишенога назора, те не може некако себи чисту идеалност да замисли тамо, где је — на послетку — и нема: „Ил' по греку стара родитеља.“ За што народ није дао свом Марку, да има порода?! Да ли за то, што Марков син већ не може бити већи јунак од оца а кукавицу или обична човека опет Марко не може имати за сина? Да ли пак за то, што је Маркова љуба била толико време својина Мине од Костура? Било сад једно или друго, или било обоје, народ је

ту показао врло фину психолошку црту свога разликовања и оцењивања.

И онда је са свим појмљиво, што се и наши песници-уметници држали мишљења и уверења целога народа, кад је то мишљење и уверење основано на животном искуству, на самој природи. Њихову појезију прониче та иста замисао, они је приказују тако исто — та и они су синци тога народа, чији су и они безимени певци народних песама.

Лирско песништво не може нам овде служити за мерило; оно је у главном производ новије струје и управо је тек накаламљено на опште народну појезију. Па ни лирске песме из самог народа нису пристале уз своје епске друге: или се топе у некорисним ако и леним уздисајима, као севдалијске, или су фриволне, као бачванске. Оне у ствари имају у себи нов елеменат, који преплављује све досадашње и којег у пређашње доба скоро није ни било у народном песништву: љубав из међу момка и девојке. С тога се оне и разликују битно од осталог песништва; и ако нам могу срце да разнеже, одушевити нас не могу никад тако, просто за то, што можемо до душе да појмимо, да девојка момка љуби, али о љубави материној и сестриној уверени смо, као о самом себи, и што та љубав губи свој идеални вео, чим се мисао о њојзи домисли до краја. Само — чудновато! — наше сватовске песме задржале су на себи узвишени мирис идеалности; али ту не треба да заборавимо, да *мати* оправља своје дете можда у неизвесну судбу.

Ни овде не мислимо дакле да се позабавимо с омањим, чисто лирским, песмама Лазе Костића. Та оне су у главном излив *његовог*, личног, осећања, које *он сам* има према девојци; с тога и не могу бити предмет овог покушаја. Али оне песме — и драме — у којима је песник српској жени, или жени у опште, уступио обилно поље за осећање и за рад, те нам могу служити за основу о том, како Лаза Костић о њој мисли и осећа, и какве мисли, и каква осећања придодaje он *својим* женским представницама.

*

Лаза Костић мисли о жени најлепше; па и тамо, где даје, да заблуди, и тамо јој околностима и при-

лицама хоће да оправда корак тај. Он некако не може себи да замисли, да жена из своје побуде удара странпутицом, и да се одрече најглавније врлине своје: верности и постојанства. Њему жена остаје свагда у најлешем зренику, била она невино девојче, љуба, мати, била она љубазница па и блудница. Он у широј женској нарави тражи оправдање поступка њена, и кад нам прикаже коју женску слику, он је прикаже у пуној светлости њена положаја и њене нарави.

Он нема доста речи, да обележи нежност и невиност чисте девојке; али нема доста речи, да обележи и бујност и жар жене, која чини по вољи или нагону. И једна и друга мисли и ради за то тако, што не може другаче, по нарави својој; свака је одана до крајности своме војну, и ако га ипак изневери, то су је нагониле на то претешке околности. Но ни онда га није изневерила у срцу свом; подлегла је приликама — та, жена је.

Но Лаза Костић нема доста речи да обележи бескрајно осећање материно, нити може доста јуначке крви да улије у љубу, која с мужем својим заједно и осећа и пати, заједно ужива и трпи. И ако — први случај да како да нема изузетка — и љуба подлегне, подлегла је само препреденом лукавству или чудноватим згодама.

Он некако не може и не ће да осуди жену пре него што је саслуша сам, пре него што јој не погледи у сваки кутић чудне душе њене, пре него што јој дадне реч, да му каже, за што је учинила то и то, и за што баш тако. И онда је и њему лакше, и он с тријумфом показује на оптужену: Ето видите, да није баш тако рђава, као што вам се чини.

Можда би ко год по томе помислио, да је Лаза Костић оптимиста, особито према женским карактерима. Али није тако, Лаза Костић није оптимиста чисте крви, он је само — да, само! — праведан. Он пре свега дели срце од осталих делова женског тела; тако је онда за њега седиште женине душе у срцу, а то срце је скоро свагда чисто, ако и остало тело подлежи опште-људским слабостима.

То би му се можда могло замерити, кад не би за иста било и таквих жена, или боље, кад све жене не би — мање, више — такве биле. Сад, не мора баш свака доћи у прилику, у искушење, „коме ће се приволети царству“; али кад која дође . . .

Јер жена се заиста састоји из две суштине — можда ни у једном земном створу нису противности тако близу, и тако јасно обележене као баш у жени, а те противности мењају још сваки час своја места и своје „назоре“.

И тако се ваља придржавати мајке природе, ако се хоће потпуно да разуме и схвати женски карактер у појезији Лазе Костића. Он жене врло поштује а врло их и љуби. Он није слеп према њиховим слабостима, као год што није ни заслепљен од њихових врлина. Па кад ипак жену са душевно-моралне суштине бољу приказује, него са телесно-моралне, то лежи онда у том, што је о таквом стању уверен, те хоће да истакне племенитију страну, да њоме одржи равнотежу над неплеменитијом, кад је у жени већ „бог и ђаво“. По телесним својствима њеним појми он дакле заблуду, по душевним пак прашта је, — а и ми с њиме заједно.

Женска је душа, као свака душа, загонетка: ко зна, шта мисли ко год у овај или онај мах? Ми тек по промишљеном делању можемо бити уверени, да се тело при извршавању тог делања употребљава као оруђе од стране душе. Иначе морамо телесно делање као неку анималну функцију сматрати, и онда, наравно, без саучешћа, воље и контроле душе, као н. пр. крвоток, или можемо душино делање, што се тиче уплива на телесно делање, узети као израз несвестице, која је изгубила сваку власт и контролу над телом, те ово онда пасивно иде, управо, срља низбрдице, незнајући ни куда ни камо, као н. пр. у буну, у ђору.

Тим не мислимо ни најмање извинити женске карактере у појезији Лазе Костића, већ управо женске карактере — у опште, те да лепог „ђавола“ поправимо, кад већ доброт „бога“ леншамо.

(Наставиће се.)

К О В Ч Е Ж И Ћ

Г Л А С Н И К.

(Јаков Игњатовић.) На годину ће се навршити пуних педесет година, како заслужни српски књижевник старина Јаков Игњатовић ради на српској књижи. Године 1838. у четрнаестој години свог живота изненадио је свога брата и татора Симу Игњатовића одом једном у славу песнику Чубру Чојковићу. Ода је та штампана у 11. броју „Српског народног листа“ од године 1838. а у новије је доба отштампана и у „Јавору“ од године 1878. у 35. броју на стр. 1078.

Педесет година обилна рада зацело заслужује народно призвање и захвалу, те држимо, да би било право и поштено, кад би се неутрудимом том раднику благодарило на овом, што је српској књижи привредио. А како му се и може другачије благодарити, него ако се уз опште учешће прослави педесетгодишњица књижевног му рада. Матица би Српска ваљало да се прими те пријатне дужности те да настоји, да се достојно подичи стари књижевник и трудбеник. Ми са своје стране не можемо пропустити, а да је не упозоримо на то, а

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Уверени смо, да ће нам реч бити прихваћена. О књижевном раду и значају Јакова Игњатовића као романсијера српског гледаћемо да у току ове године још провоборимо и коју више. За овај мах пак приказујемо његов лик читаоцима „Стражилова“, у знак, да свесрдно и захвално признајемо оданост, коју је према листу овом доказивао сваком приликом.

ПОЗОРИШТЕ И УМЕТНОСТ.

(Српско народно позориште у Митровици.) Од прославе двадесетпетгодишњице амо бави се народна позоришна дружина у Митровици и давала је до недеље 17. о. м. свега 17 представа, дванаест у претплати а 5 ван претплате. Отворена је затим још једна претплата на шест представа и у том новом низу има и три новине, две са београдске позорнице а један са свим нов комад, драма познатог Мађара Григорија Чикије под насловом „Црна пега“ (A sötét pont) у преводу уредника овог листа.

(Наш пријатељ, вијолончелиста, уметник и композитор Роберт Толингер) славио је недавно у Вршцу праве уметничке тријумфе. 10. о. м. суделовао је на концерту, што је приредило Вршачко српско певачко друштво. Изнесена је том приликом пред публику и његова композиција „До небо, плаво небо —“ (в. 1. број нашег листа ове године на стр. 16.) После програма концерта приказана је била Толингерова оперета „Несташни морнари.“ Како је огроман, могло би се рећи чисто: сензационалан успех постигао Толингер у Вршцу, види се најбоље отуд, што се и концерат и оперета на Спасов дан на опште захтевање морала поновити. — Толингер је суделовао и на беседи о двадесетпетгодишњој прослави српске читаонице у Ади на други дан Духова о. г., где је и Ст. Бечејска певачка дружина суделовала и певала Толингеров „Убојни позив“ у мушком, и његово „Славују“ и „Уломак из Терлајихеве песме посвећене премилном својему отечеству“ у мешовиту лику. — Као што чујемо, ићи ће Толингер и у Вуковар те тамо суделовати на беседи тамошњег певачког друштва.

(Словеначки сликар Ђорђе Шубић) позван је од престолонаследника Рудолфа, да изради по тексту проф. Фр. Хубада илустрације за словенски Штајер у делу: „Oesterreichisch-Ungarische Monarchie in Wort und Bild“.

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ.

— Из нашег је листа у засебну књижицу прештампана расправа професора дра Туромана „Наше гимназије.“ Исто је тако прештампан и Шапчанинов превани спев „Краљево Звон.“ Занимљиво је сазнати, шта је Шапчанина навело, да тај спев препева. У уводу се он о том овако изражава: „Одавна сам желео да сазнам, да ли и с оне стране океана (Стодар је наиме Американин) има још срца, која силније осећају, која своје радости и боле морају да излију у песмама. Добивши до руку збирку америчанског песничтва уверио сам се, да се у новом свету пева са свим као и у староме, па сам одмах почео препевати некоје омање песме, које сам гдешто и печатао. Најзад сам се одлучио те уложити труд око „Краљево Звон.“ За самог песника вели у том уводу Шапчанин, да спада у песнике млађег кова. Рођен је у Хинкаму у Масачузету 1825. а Краљево је Звон спевао 1863.

— Књижара Браће М. Поповића латила се, да у збирци изда досадање приповетке Милана Савића, озбиљне и шаливе, које су растурене биле по разним нашим листовима, као по „Застави“, „Јавору“, „Стармалом“, „Завичају“, „Српском Колу“, „Бранику“ у календару „Српском Соколу“ итд.

Од те збирке изашле су већ три свеске. У првој су ових шест приповедака: „Румене руже“, „Смиља“, „Стихови и шверка“, „Стара слика“, „Баш тако је морало бити“, „Крај извора“. У другој су свесци: „Наталија“ и „Близанице“ а у трећој: „Помољарка“, „Невенка“ и „Под прозором“. Свакој је свесци цена 25 новч.

— „Глас Црногорца“ у подлиску 20. броја прештампана је свих седам натписа кнеза Николе из 19. бр. нашег листа. — Исти лист донео је у лиску свом почевши од 10. броја па с малим прекидањем до 21. чланак „Из науке о језику“, у којем је најпре извод из књиге Јована Бошковића на се затим строго осуђује јевички немарш, непажња а донекле и незнање у већине наших књижевника

— Изашла је неки дан Црна књига V. Легенда оца Илариона, „оца, инока, схимника преподобника“ — место одговора на његове странпутице и титрање оно у чланку му „О кнезу Лазару“ у „Стражилову“ у бр. 13.—17. и т. д. год. 1887. и по том у издању засебном. Саставио М. Ту је књижицу издао писац о свом трошку. Цена је 10 нов. На продају је у књижари браће М. Поповића, а по наруџбини и у свакој другој српској књижари.

— У 153. свесци Народне библиотеке браће Јовановића завршени су „Бранковићи“ из Рајићеве историје. Стало се са §. 10. главе XII. у књизи XI. Рајићевог дела. — 154. пак свеска доноси у преводу с пољског украјинску приповетку Ст. Груђинског под насловом „Крет у шуми“. Приповетка та још није довршена у овој свесци.

— Из лавског и овогодишњег „Гласа Истине“ прештампана је расправа архимандрита Иларијона Руварца „Шта се и како се и с које се стране досле покушавало, да се и код нас оснује семинарија за кандидате свештеничког реда?“ у засебну књигу, која се продаје по 35 новчића.

— „Одјек“ у 51. броју о. г., у рубрици „Гласник“, доноси белешку о српском календару пре 111 година од речи до речи овако, како ју је у нашем листу још у 7. броју о. г. саопштио наш сарадник А. М. М., но ништа не вели, одакле је белешку узео. И то није рђаво!

— Мита Петровић позивље на претплату на награђено своје дело под насловом „Пијаћа вода, како се иста набавља и испитује“. Књига је ушла у штампу и изнеће око осам штампаних табака. Цена ће јој бити 60 новч. На скупљених осам претплатника даје писац један примерак као уздарје. — О том делу, као што је познато, изрекли су др. Огњановић и др. Јовановић Батут најповољнији суд а и позната књижевничка солидност Мите Петровића јамчи, да ће се овим делом научна књижевност српска само обогатити. Нека је дакле и с наше стране најердачније препоручена нова књига Петровићева публици српској.

— Наш сарадник Дан. А. Живаљевић превео је „Војнички живот“ Талијанца Де Амичиса па како је рад издати превод, то позивље на претплату. Живаљевић се обратио Де Амичису, да му ауторизује превод. Том му је приликом послао и 8. број „Стражилова“, у којем је приказано Де Амичисово „Срце“. Де Амичис је одговорио и дозволио публикацију превода а на приказу „Срца“ срдечно је благодарио Живаљевићу. А издавалица-књижара браће Тревеса у Милану замолила је Живаљевића, да на талијански преведе своју оцену из „Стражилова“, јер је накана у засебној књизи саопштити све оцене и приказе, што оценише и приказаше „Свог“. Раузме се, да се Живаљевић молби браће Тревеса драговољно одазвао. Претплату на превод „Војничког живота“ ваља из Аустро-Угарске слати на уредништво нашег листа.

Књижара Л. Хартмана у Загребу издала је ово дана одабране песме нашега Змаја у издању, које је удесио проф. др. Миљивој Шренел. Ми смо у 2. броју „Стражилова“ о. г. на стр. 32. саопштили, како је Змај допустио књижари Л. Хартмана, да изда неколико његових песама латиницом. Надали смо се, да ћемо добити један примерак тога издања, како бисмо га могли приказати читаоцима „Стражилова“. Но како се у тој нади преварисмо, то морамо тек по „Smotri“ известити наше читаоце о том издању. Читамо ту, да је Шренел написао и „кратак веконис Змајев, којим се упознајемо с досадањим радом песниковим и који управо врским начином подаје карактеристику његову“. Песме су у том издању подељене на три дела: 1. лирика и епика (31 песма); 2. шала и сатира (12 пес. ; 3. преведене песме (11 песама). „Smotra“ жали, што у овој књизи нису „пружене само Змајеве изворне радње а тек у којој кашњој врени му преводи. То није — вели — приговор, то је оправдана жеља, да песника упознамо по властитој творности“. Уз књигу је додана и најновија слика Змајева.

— Грловићева „Smotra“ донела је у свесци за Мај о. г. три натписа црногорскога кнеза песника из онога низа, што смо ми по доброту сарадника нашег С. М. средни били саопштити у 19. броју нашег листа. „Smotra“ доноси прва три натписа као „особито значајна, јер нам допуштају, да завиримо у душу супруга и родитеља, владара и домољуба“. У „Smotri“ су ти натписи, дабогме, наштампани латиницом, „да буду приступни и оном делу народа, који се служи овим писмом.“

— Иван Иванић пише у Мајској свесци Грловићеве „Smotre“ „Српска културна писма“. Говори ту о прослави народног позоришта, о заједници певачких друштава, о збору Срба трговаца, о Роберту Толингеру, и на крају има још две три књижевне белешке. Иванић ту признаје, да је „Србин“, и да му је „слово ћирилица“, но ипак наше ове писма латиницом, да би се она већма читала (!). Зна — вели — да огромна већина наше (!) „Smotre“ припада другој половини нашег народа, који латиницу чита, па се зато и решио на то. Ту већ не може ни „Smotra“ а да скромно не изјави, да би „овако и српски листови морали радити, доносићи ћирилицом (е, а да како ће? писана извешћа о хрватском културном напретку; тако би се — вели — браћа приближила — и ишчезнула многа предруда“ (српски: предрасуда). Прво своје писмо завршује Иванић са жељом, да му „писма послуже ма и једним кораком приближењу између два рођена брата, Србина и Хрвата, па кличе: „дао Бог!“ И ми то велимо и од срца желимо, само бисмо приметили, да би посредовање у том великом послу — бар за сада — Иванић могао оставити коме другом.

— У 116. броју Загребске „Hrvatske“ а у одељку „Књижевност“ има нека критика под насловом „Модерна класика“. Ту критичар „—fi“ оштро и безобзирно напада на преводиоца Ђустијева „Библија“, дра А. Качића-Пека (тако бар сегаји тамо). Критика је управо нека перифраза на преводиоца. Све би то још поднело, да се критичар сам није на два места грозно — посекао. Прво је, што га имева, да у тварању нових речи полази „Vučjimi stopami“. У тој при-

медби већ су две погрешке. 1. Вук није никад стварао нову реч, већ је употребио свагда само народну, какву је нашао. 2. Зар „критичар“, који се тако равамажује, сме рећи: „Вучјими стопами“, зар не зна, како се каже? Још је једна рана критичарева, што исема „класика“ због изреке „Ad usum delphini“, те додаје: „И овдје имадемо опет дјепи пример о чедности великог песника; ту нам се он очитује до дна душе своје. „Ad usum delphini“, за делјине сјевао је он дакле ове дивне и лепе своје стихове, за оне исте рибе, које су некад спасле дичног Аријона из мора“, и т. д. Та за име бога, зар г. „критичар“ не зна, да „In usum delphini“ значи „за употребу дофену“ т. ј. француском престолонаследнику. Људевит XIV. заповедио је, да се за наследника стари класици тако удесе, да се изоставе „клизива“ места, да не би момак дошао на којекакве мисли. Од то се доба каже за свако „осуењено“ дело, да је удешено „In usum delphini“, као што су од прилике и класици за школу и у опште дела, удешена за младеж. У осталом делфин и није „риба“, већ је мореки сисавац.

— Де Амичисово „Своге“ преводи се на словеначки. Преводи га Јос. Борги у Љубљани.

— Песме познатог словеначког песника Симона Грегорчића превео је на чешки В. Пакоста, катихета на девојачкој школи у Прагу.

— У Паризу је пре неки дан изашла нова књига покојнога Виктора Ига. Дочекали су је онде онако, као што само у Паризу умеју дочекати књижевне новине. Унапред су о том говорили по свим салонима. Књигу су саставили из књижевне оставштине песникове а наслов јој је „Choses Vues“. А занимљива је та књига тим више, што с нове стране приказује Виктора Ига. Не приказује великог песника и генијалног мислиоца, него човека, који се невезано и слободно разговара о свему и свачему. По која ситна приповетчица, скица, овлашна примедба пуни стране тој књизи. Прича се ту о смрти Тајрановој и Балсаковој, о погребу Наполеонову, о вечерњим забавама, о краљу Лују Филипу и т. д. Има шта више и пикантних стварчица. Па све то лако написано, те издјелје оригиналан мислилачку главу и слободоумни велики дух.

— Браћа Реваји у Будимпешти издају сад најновије коло новијих романа Мавра Јокајије. У колу ће том бити само она дела Јокајијева, која још нису изашла у облику књиге, него само по часописима. Сваке две недеље излази по једна свешчица. Почине сад роман „Три главе од камена“, који ће изнећи четирдесет табака (20 свешчица).

Ваш овај час добисмо од једног пријатеља нашег из Београда I. свеску т. зв Библиотеке за грош, што је штампана тамо у трговачкој штампарији године 1884, и кад је отворисмо, имамо шта и видети! На првом месту одмах има песма „Бемане“, под коју је потписан „Бранислав“. То је песма мал те не од речи до речи оно „Бемане“, што нам је пре недељу дана послао Бранислав Ђ. Нушић а ми, не имајући дабогме ни најмање повода посумњати у солидност његову, саопштили у прошлом броју на челу листа. Региструјемо то просто, а Бранислав Ђ. Нушић знаће ваљда, да тим поступком није осрамотио нас, него себе.

САДРЖАЈ: Олга (Наставак). — Вл. М. Јов. Песма од Љ. П. Н. — Агитатор. (Наставак.) — Голубу. (Анакреон.) Превео Б. Бранчић. — О кнезу Лазару. (Наставак.) — Женски карактери у појезији Лазе Костића. Од Милана Савића — Ковчежић. Гласник. (Јаков Игњатовић.) (Уз слику).* — Позориште и уметност. — Књижевне белешке.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 ф. вр. на целу годину, 2 ф. 50 н. на по год., 1 ф. 25 н. на четврт год. — За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад. — За Србију прима претплату књижара В. Валожича у Београду.